

Átkelés?

Egy ugrás mindig úgy képzelte, elrugaszkodni egy sziklapart omladékos pereméről, honnan már oly sok mindent elragadott az idő. De most, most mozdulni sem tudott, csak izmai feszültek meg. A vándor szorítja így meg botját, mikor újra útra kél a sebesen úszó fellegek alatt. Csak a szél járt a kövek között... A karja még felemelkedett lágyan, aztán a tehervonat maga alá gyűrte. Minden oly halkán történt... máshol. Valahol szikrák hullottak az acélkerekek peremeiről. Miközben tonnák árnyai robogtak át testén érezte, messzi, távoli mezőkön gabonaszálak hajladoznak a szélben, s a napfény ragyogva szétömlik a tájon ...s egy könnycsepp a porba hull. Már nem láthatta, amint kusza, vérvörös ábrák karcolódnak széttörten a szürkülő fémlapokra... langyos esőcseppek az ablaküvegen, lassan szétkenődő, ázott kontúrok ... a remegő vonatfüttyöt örökre elnyelték a környező hegyek, völgyek ... a hosszú-hosszú alagutak ... a sötétség betonfalai, s csak elől némi fény ...

Egy vízmosta, lapos kövön ült a sápadt, kavicsokkal teleszagattott homokparton. Néhány perce (órája!) valahogy összetört körülötte a világ, még csontjaiban érezte a változást, mélyen, legbelül. Bizonytalanul tekintett szét újra, látott messzebb, távolabb, de másképp, s inkább érzett, érezte amint a dolgok megérintik s keresztülfolytak rajta. Már csak emlékei virrasztottak mellette, körülvették a Tavat, bár a szemközti part az örök éj mélyébe hullt, csak körülötte derengett némi fény. Ott volt a Tó, lassú, tovagyrúzó hullámok, melyek mindig megőrizték a környező valóság változó képeit, miképp a mélység a rég elfeledett percek örökkévalóságát. Imbolygó part menti nádasok, az évek ködjébe veszett kopasz fák gomolyogtak a vízparton, s úgy tűnt az alkonyat arányában, most a Tóból születik a minden, s oda is tér vissza, szétoszolva a víz felett, mint könnyű pára.

A levegő sem rezdült, s mégis hullámok rohanták meg újra és újra a szabálytalan homokfövenyt, tovatűnő szétomló mozdulatok, hullámok, hulló, múló falevelek... emlékei...Várt, mert úgy érezte várnia kell, csak most nyeri el értelmét a szó, jelentését a gondolat. Egyedül volt hát az őszben, valahol a nyár és a tél között, most először egyedül igazán, s mégsem: a millió tükörképbe rejtezve ott voltak a régi fények... nyikorgó kertkapu, vasárnap délutánok békessége, régi önmaga ... lábnyomai, árnyak a sápadt homokban. Előtte hullámzott a múlt, s most búcsúzott. Örökre.

Csak akkor rezzent fel, mikor a ladik orra a partra siklott, de akkor már könnyű volt, pillekönnyű.

A Révész ki sem szállt a csónakból mintha a súlyos évezredek folytán egygé vált volna a vízen sötétlő, egyetlen fatörzsből kifaragott tömeggel. Testét rongyok fedték, hatalmas viharvert kalapja örök sötétséget varázsolt arcára. A hajótest meg-megcsikordult, mintha a halott fában tovább nőttek volna görcsei, különben más hang nem hallatszott.

Felállt a kőről, körülötte lassan elhalványultak a megkopott, fakó árnyak. Sorban elveszett mindaz, mi számára valóban fontos volt, s ez bizonytalanra tette: az emlékei mindig ott voltak mellette, a jelen már rég nem érdekelt, s boldogan rejtőzött el előle, mikor csak tehette. Tanácstalan volt, mint mindig mikor idegen közeledett felé, de most remegett, s furcsamód meztelennek érezte magát. Hátrafelé tekingetett, ám az elszürkülő messzeség már fekete hamuvá hamvadt, a semmi nyaldosta a jelen partjait. Nem maradt már semmije, csak önön arcképe, melyet oly ritkán láttak mások (hisz féltette őket, féltette őket a benne való csalódástól). Elhatározta, nem mozdul.

A hűvös levegő mámorítóan ringott körülötte, az árnyak megnyúltak, s összefonódva felkeltek a porból. Órák teltek-e el, vagy egyetlen múlni vágyó pillanat, nem tudta, csak az evezőket nézte, melyek mindvégig a víz alatt pihentek némán. Rájött, valami mégis vonzza a

ladik felé: maga a mozdulatlanság, mint a mágnes, egyik halott kő a másikat. S ez oly ismerős volt.

Végül beszállt, lassan elindultak a mélyebb vizek felé. Kezét belelógatta a sötét vízbe, s nézte, hogyan siklik ujjai között a mélykék bársonycsend. Hagyta hadd vigye a csónak, újra könnyűnek érezte magát, mint rég, mikor csak megestek vele a dolgok. Hirtelen minden oly veszettül ismerősnek tetszett, a mozgás mely magával ragadta, a némaság, hogy úgy érezte, mégsem vesztetett el minden, hisz ott lebeg körülötte a nyugalom, mely csak akkor vette körül, ha lakásának ajtaját magára zárta kirekesztvén a külvilágot, mely nem adhatott számára mást – s ezt szentül hitte – csak szenvedést.

Majd, mert az utolsó perc is lezárul egyszer kihajolt a víz fölé. Eleinte csak foltokat látott, melyek ide-oda hajladoztak a mélység felett, de aztán egyetlen képpé álltak össze, s ebben a pillanatban eltűnt a Révész, már csak ő volt ott, s a kép: egy koponya mélysötét szembogarai, a világűr mély csöndje, az idő fénye, árnyak a sápadt homokon... önön tükörképe. Rémulten nézte ezt a rémalakot, kinek szemüregében mint valami reménysugár csillantak meg átmentett hazugságai, életének felhalmozott hamis kincsei. Hályog hullt le a szeméről, hiszen mindig is ezen a vidéken élt, csak más díszletek között. A csónak lassan süllyedni kezdett, de ez már nem érdekelte, már régen elnyelte a láp, bár évekig tartott, s a homokszemek egyenként gurultak le torkán. Akkor fájt, égetett mélyen legbelül, s felfalt minden jót, mindent mi emberi. Már nyakáig ért a víz, nem volt más mit utoljára érzett csak a fájdalom, mert megtörtént, mert megtörténhetett, mert az volt aki... elveszett bárány, mert úgy történt, ahogy megtörtént, megesnek ily dolgok, sosem hamvadnak el, születnek ilyen emberek. A semmibe hullt, miközben tudta e fájdalom, ha elveszik minden... ez megmarad, s igazán ez a pokol tüze.

S legvégül csend lett, fekete bársonycsend, csillogás. A föld újra puszta volt és üres, sötétség borította a mélységeket és Isten lelke lebegett a vizek fölött.

Tiszavölgyi Zsolt

Az első korty levegő

Búzakalásznak ajánlva sok szeretettel. Kérlek, sose ad fel...

Vannak pillanatok, mikor összeszűkül a horizont, s elérhetővé válik a Hold. Pillanatok, mikor friss gondolatokat hoz az a kósza alkonyi szél. Pillanatok, mikor átölel a Múlt, s elringatnak az el-elhagyott, régen látott emlékek. A mézízűek és a keserűek. A villámcsapások és a lassú hullámverések.

Vannak pillanatok, mikor ránkborul az éjsötét égbolt, s a Tér-Idő szövedékeiben rést vágva előbújnak a csillagok, s azt gondoljuk: sápadt, piciny porszemek vagyunk, egy hang a valaha megpendített húron, egyetlen halovány remegés, érzés, amely lassan, ahogy minden energiája elvész, elül azon a húron ugyanott... másutt.

Ez a kiállítás a Mindenségről szól, a végnélküliségről, a szabadságról... de olyan helyekről is, ahol sosem járhatunk. Emberi szavak nélküli világokról.

Ha azt kérded, miért fogy el újra és újra a Hold és miért születik újjá, s ha azt kérded, vajon miért születnek körülöttünk újabb és újabb hangok azokon a húrokon, s miért látszanak oly nyomtalan eltűnni egy emberöltő után... a hangok - Társaink, Szeretteink, Barátaink. S mennyit ér ez az egész küzdelem....

Akkor én azt kérdelem Tőled, vajon miért hiányzik annyira a fény, ha ránkzuhan az éj? Miért fáj annyira a szív, ha egy másik megáll? Hát elég lenne a Mindenség, ha egy piciny része közben elvész?

Ez a kiállítás néhány emberről szól, s lábnyomaikról, melyeket a porban hagytak útjuk során. Halványan derengő lábnyomok, melyeket talán egyszer befúj, eltemet a szél, mintha sosem jártak volna arra.

Ez a kiállítás az Emberről szól és emlékeiről. Emlékekről, melyektől nem fáj annyira – ha jő – a Csend. Emlékek, melyek gyógyítanak, ha néha-néha szavak nélkül maradunk.

S hogy miért szólal meg a hang a távolból, ha egy emberöltőnyi idő múlva elhall... talán azért, hogy ne feledjünk. Ne feledjük, mennyire metszően éles az első korty levegő, s milyen bizonytalanok is azok az első lépések. Ne feledjük, hogy egykor mekkora hatalmas ajándékot kaptunk, az Életet. S ha már kaptunk, az ne történjen hiába, adni is tudjunk.

S talán ekképp **élünk** – s nem csak létezünk – igazán.

Holdtalan éjjeleken, ha kint a padon ülök, szemeim előtt ballag az Idő csendesen. Évszázados fák alatt pad, szavak nélkül, mint az Idő, csak lélegzem csendesen. Csak úgy távcső nélkül, nyitott szívvel, szabadon gyűjtöm a fényt. Felétek nyújtom kezem kezetekért. S így ballagok Embertől Emberig, s így ballagok csillagtól csillagig.

Füzesabony, 2006, január 15.

Elhangzott:

2006. január 20-án Győrben az Magyar Csillagászati Egyesület Győri Helyi Csoportjának Csillagfotó c. kiállításán

Tiszavölgyi Zsolt

Vándorutam fény- emlékei

Kézfogás a csillagokkal.

Azt hiszem, a **Csend** mondja el számunkra valójában mi az, ami a pillanatok mélyén lapul. A Csend hírhozó. A sivatagban szól legszebben a vízcsobogás, s álmaink a hajnal ígéretével szállnak alá a Föld árnyékba borult oldalán.

Éjjel, lámpánk fénykörén túl abban a kiégett, koromfekete éjszakában, mikor már csak elsuttogjuk perceinket, s szétmállnak, elkenődnek fáradt mozdulataink, történik valami. Születés, miközben a fáradt testek elnyúlva pihennek. A Föld kinyitja szemét és széttekint. Ígéret és remény. **Születés**. Minden éjjel.

S ha ekkor kinyitjuk szemünk és széttekintünk, hidd el nekem, messzebbre látunk. Túl az összes szívdobbanásunkon, melyet ezen az egy emberöltőnyi úton lelkünkkel hallunk. Túl a porban hagyott lábnyomainkon, túl emberi lélegzetünkön. S a végtelenben, hol úgy tűnik, már megérintheted Isten lábát, hol születésed haláloddal már rég összefolyt, mondd, mit érzel?

S ha már megérezted a mérhetetlen ízt, s át is érezted azt, keresztülfolyt a csontjaidon, mondd, meg tudod e osztani másokkal, meg tudod e mutatni az utat másoknak? Hogy együtt legyünk ott, kéz a kézben. Mert együtt kellene ott lennünk. Együtt és nem egyedül, külön-külön. Mert látnunk kellene, az **Élet** és az **emberi szó** mekkora *érték és kiváltság* az egymás körül keringő halott, gyakran légüres világok között. Elmondani, a pusztá anyag felett, hogy az elektromágneses tér összetartó erejét az elemi részecskék érzik, a mi hitünk azonban a Szereteten alapul.

Mióta élünk már e földön az értelem szikrájával lelkünkben, s mégis... mond, miért nem tettük, tesszük ezt meg minden korban és helyen? S ez a könnyű, mond miért oly nehéz?

A Gondolat egyszerre él Múltban, Jelenben és a Jövőben. A Gondolat híd, összeköt Időt és Tért. A Gondolat utazó, néha helyettünk utazik. Összeköthet minket... **kézfogás**.

Csak fel kell néznünk, fel kell néznünk a földön állva a hideg űrön át a csillagokig, s el kell mondanunk, amit érzünk, hogy ott - erre kézfogásnyi időre - a lélek szabad. Az utat azonban meg kell tennünk, hogy hírvivők lehessünk. *Hírvivők* s nem céltalan vándorok.

Belenézi egy távcsöbe, egy kicsit belenézni önmagunkba is. S aki gyakran teszi ezt, megnyílik. Nemcsak a világegyetem felé válik nyitottá, hanem embertársai felé is. Már nem érez magányt, már nem az a céltalan vándor, aki valaha lehetett, hanem hírmondó. Mert a világegyetem és látványa, az érzés, amely eltölt a hamuégen izzó világok láttán, túl értékes egyetlen embernek, túl értékes, hogy egyetlen lélek magában zárja azt. Szinte éget. A tudás pedig úgy ér a legtöbbet, ha megosztjuk. S ha a lelkek ebben a fényben találkoznak, egymásra találhatnak.

Az amatőr csillagászok világával – azt hiszem így helyesebb: a világgal, ahogy ők látják – Győrben ismerkedtem meg az egyik legjobb barátom, Pete Gábor révén. Elmentem egy estjűkre, aztán még egyre s végül szinte mindig ott találtam magam. Azt hiszem, az első alkalmak nagyon emlékezetesek maradtak a számomra: az ember először úgy érzi, egy ismeretlen univerzumba csöppen, ahol más, idegen nyelven beszélnek, s nem érti igazán mi is ez az örület, de valami megérinti, mélyen, legbelül. Valahogy így kezdődik, a fertőzés megtörténik, és az hogy, kigyógyulunk-e belőle a sorstól függ és az egyénen. Azt hiszem, én már a „menthetetlen” kategóriába tartozom. („Szegény” én.) Az „ők”-ből és az „én”-ből lassan a „mi” lett.

A társadalom egy furcsa rétegét képezik - társadalom a társadalomban - ismerik, ismerni igyekeznek egymás munkáit, sőt szinte barátként tudnak fogadni számukra addig ismeretleneket, kik ugyanolyan megszállottan fürkészik az ég titkait. Láthatatlan kapocs tartja össze őket, mint égen a csillagokat, talán az olthatatlan tudásvágy, az élet szeretete, nem tudom. A valóság az, hogy ezt az ember inkább érzi, mint tudja, a kettő között lévő igazság néha elvész a szavakban.

Amatőrnek vallják magukat, bár van bennük bizonyos fokú szakmai büszkeség és öntudat, a csillagászat iránti tisztelet és szenvedély megkíméli őket a túlzásoktól, a végletektől. Ezt becsülöm bennük. Van közöttük biztonsági őr, tanár, fogtechnikus, vasutas, kalauz, informatikus, rendszergazda, nyomdász ... s aki felsőfokon tanulta volna ezeket a fogalmakat, csak egy emberről tudok: gyermekként jött el az első szakköri napra... réges-rég-nem-oly-rég... szerelem első pillantásra, s szíve egyetemre vitte, s most tanít, szívből. Természetesen fizikát, az égitestek ősi, a világ kezdete óta beszélt nyelvét, a teremtés nyelvét. Miért?

Mert belenézi egy távcsöbe, egy kicsit belenézni önmagunkba is. Mert a világegyetem és látványa, az érzés, amely eltölt a hamuégen izzó világok láttán, túl értékes egyetlen embernek, túl értékes, hogy egyetlen lélek magában zárja azt. Szinte éget. A tudás pedig úgy ér a legtöbbit, ha megosztjuk. S ha a lelkek ebben a fényben találkoznak, egymásra találhatnak.

Az úr szerelmesei földi könyvtárakban kutatnak, a világhálón, távcsöveikkel fotóznak, gyakran házi készítésűekkel. Nem csak keresik az okokat, a miértek válaszait, hanem a nehezen megszerzett ismereteket továbbadják társaiknak, s bárkinek, aki megtisztelti jelenlétével összejöveteleinket. A találkozások már a folyosón elkezdődnek: láttad már ezt a fotót... hogy készítetted? Egyszerűen fantasztikus ezt látni. Önképzőkör. Meglátni, megmagyarázni és továbbadni, számomra fontossá váltak ezek a fogalmak az utóbbi években, talán a hatásukra is. (Jut eszembe, csinos, illetve nem annyira csinos, de kedves és jólelkű, fiatal lányok, korosztályom, hol vagytok ti ilyenkor?)

A másik dolog, amiért a szívemhez nőttek legtömörebben egyetlen mondatban foglalható össze: a klub és az egyetemi kupola olyan „helyek, amelyek nem önmagukért vannak”. (Éppen az ilyen helyeket szeretem. Hiszem, hogy a világban, melyben ma élünk, ezek a helyek értéket hordoznak, értéket őriznek. Szükségünk van rájuk és szükségük lesz gyermekeinknek is. Így meg kell őket őriznünk, át kell nekik adnunk. Ők fognak majd dönteni szabadon, s csak remélhetjük, döntésük hű lesz eleikhez.

Nem csak a megőrzés a fontos, hanem az is, hogy tisztában legyenek, valójában mit is kapnak. Így később könnyebben ismerik majd fel az értékeket, ha azok más-más formában jelennek meg is előttük.)

Ha valami égi látványosság készülődik, magától értendő a távcsöves bemutató. Én hozok ezt, rendben van, én meg azt hozom- valahogy így működik ez munka, hivatás mellett, néha szabadságuk rovására. Önzetlenségük jelzésértékű a mai világban – így gondolom. Ott voltam velük azon a délelőttön a győri megyeháza előtti téren, mikor a Merkúr elvonult a Nap előtt: az aszfalt szinte ontotta a forróságot, napernyő alatt pihegtünk. Rengeteg ember megjelent, főképp iskoláscsoportok, több távcső. Mosoly, gyermekzsivaj, érdeklődő tekintetek. Egy kerti műanyag asztalon albumot helyeztünk el tele csillagászati képekkel. Volt olyan pillanat, mikor már nem is látszott az asztal, csak egyetlen ezerfejű izgó-mozgó nagy gyermekhalom a helyén. Emlékszem egy öreg bácsira: egy régi szabású öregurat képzelj el, nyakkendővel, ódivatú öltönyben – ami, meg kell hagyni jól állt neki – s talán sétapálcával, valami háborús veteránnak nézte volna az ember vagy valami hazánkba hazalátogató elszármazott osztrák-magyarnak. A nap már magasan járt, így létra kellett a Dobson-távcsőhöz, aminek azonban nem volt korlátja. Mikor ezt látta, elbizonytalanodott, s már el akart menni, mikor ketten odaugrottunk a létra mellé, s már volt is korlát. A vállunkba kapaszkodva végül megszemlélte a látványt, amit az ő életében már biztosan nem fog újra látni. Könnyű volt az öregúr, pillékönnyű, még ma is érzem az érintését. Ilyen pillanatokban az ember nem érzi a súlyt, vagy esetleg a fáradságot. Volt már ilyen pillanated? Remélem igen.

Felejthetetlen.

Jártam a főiskolai kupolában mikor egy gyermekcsoportot fogadtunk. Egy kupola tele figyelő gyermekszemekkel.

Tartottunk Mars-bemutatót a főiskola előtti fűvön éjszaka: Gáborral „jobb belátásra bírtunk” egy bokrot, hogy ki tudjuk kötni a vetítővásznat a feltámadó szélben. Ha két villamosmérnök összefog, abból csak kisül valami jó is. Hajnali 3-ig kitartottunk odalent, aztán 5 óráig fent voltunk a kupolában már csak hárman, Kornél, Gábor és én. Három férfi hajnalban. Egy szó nélkül tettük a dolgunkat, már fáradtak voltunk, a mozdulatok beszéltek helyettünk. Különös volt az a csönd, a város aludt, fényei éltek, a holnapot még csak sejteni lehetett, a Rába és a Mosoni-Duna csendesen forrott össze a sötétségben. Aztán meglátunk egy csillagkettőt a horizont szélén, aminek még nem kellett volna ott lenni – otthonunk a világűr –, távcső oda, s életemben először megláttam a Szaturnuszt. Citromsárga árnyalatú volt, láttam a gyűrűit.

Egyszer valaki megkérdezte tőlem, mi az, ami vonzó számomra ebben a világban. Az emberek – feleltem -, akik adni tudnak, az emberek, akiket meg tudunk érinteni a bemutatóikkal, előadásainkkal. Mert ebben a világban a kérdések sosem hiábavalóak.

Most egy kicsit elszakadtam tőlük...

Ha a lelkünkbe nézünk saját emlékeinket, elmúlt perceinket látjuk viszont, ha a távcsőben nézünk, a világegyetem fényből szőtt emlékeit ismerjük meg. Világok kaleidoszkópszerű képeit, melyek némelyike már rég magába roskadt vagy felrobbant, távoli világok, melyek már „nincsenek”. Csillagászat-régészet. A fény emlék is. **Fény-emlék.**

A fény, az igazi Vándor, hosszú utat tehet meg, amíg elér hozzánk, s mire megérkezik útjának végállomására elgyötörten, fáradtan, legyöngülve, hiába tekint vissza, szülőszobája, a hely, melyet egykoron magának mondhatott, már elveszett. Olyan, mint mi. Sorsunk közös.

A fény esetében – ha eltekintünk a fizikai felfogástól – is igaz, amit az útját bejáró Emberre mondhatunk: a Távolságért, a távolság leküzdéséért az Idővel fizet az Anyag.

Az **Időben** nem a múlása, hanem a múlni akarása a legszörnyűbb. Nem az, hogy múlik, és a dolgok változnak, hanem az, hogy múlni *akar*, s *annyira akar* múlni. Mert kérlelhetetlenül, de biztosan elveszi mindazt, amit adott: Szeretteinket, Társainkat, Barátainkat. Ez az emberi lélek egyik nagy erőpróbája. Egy szomorú, de valahol mégis gyönyörű Küzdelem.

Furcsák vagyunk mi emberek, saját reményeink rabjai. Néha elfelejtjük a szigorú törvényt: nem minden **álom** teljesül, az álmoknak *nem kell* teljesülniük. Ilyen parancsolatot nem lelünk sehol. Ha azonban egy álom valóra válik, az maga a csoda. Csupán a Remény – dagadó vitorlák, jó szél – visz oly utakra, melytől a Józan Ész már eleve menekül.

De tudjuk azt is: az Álmodók hamvadó alkonyán, szépen lassan egymás után, parázsló csillagként tűnnek fel a szép emlékek. S minden csillagász tudja, némely égi könnycsepp annak a fénynek egy részét adja vissza, melyet elvesz tőlünk az alkonyat*. A fény pedig már csak olyan, hogy legkisebb része is magában hordozza az egészséget.

Az Izzás, az csodaszép. Az **Élet-izzás**, amely az első és az utolsó lélegzetvételünk között történik. Azok a csodálatos színek és árnyalatok, s az azt követő hirtelen döbbenetes csendes sötétség, gyász. Ha látott már valaki tűzgömböt**, azt sosem felejtí el. Láttalak titeket, sosem felejtíhetlek el. S amíg látlak titeket még, amíg feltűnik lelkemben, miként a távcsőben a fény-emlék, továbbadom a ragyogást. Tanútok és hírvivők vagyok vándorutamon.

Tisztelettel és szeretettel,

Füzesabony,

2003.december 27. -2004. január 17.

* a bolygóknak nincs saját fényük, a Nap fényét verik vissza (a szerző)

** „a Vénusznál fényesebb (-4^m) meteorokat tűzgömböknek nevezzük” (Amatőrcsillagászok kézikönyve)

(Megjelent: Meteor 2004. májusi szám)

Tiszavölgyi Zsolt

Legbelsőbb Ima

Kórházi csendesség fogadott minket. Mintha beléptünk volna egy láthatatlan ajtón át az Igazság templomában. A nyugalom a templomokban is otthonra talál, a nénikék ráncos ajkairól imát olvas, s kibéleli szívüket, miközben Teremtőjükhöz szólnak. A padok sem lesznek így oly hidegek.

Akkor arra gondoltam, az Idő itt már régen lelassult, cseppfolyóssá vált, s lassan beszivárgott a szótlan kemény falakba, mert a falak itt oly lágyan simultak össze, miként az imára kulcsolt kéz. Zöld korlát futott fel a lépcsőházban. Égő csipkebokor elhamvadó levelei. Apám követte, én meg őt. Apát a Fiú. Sokezer éve így megy ez. Egy a sorsunk és egy a végzetünk.

Csak törtettünk előre, s a percek elhajoltak, utat nyitottak, majd elmaradtak mögöttünk. Mi együtt maradtunk, mint ahogy együtt leszünk még... meddig, nem tudom. Majd apám becsengetett a kórterem ajtajánál, csak egyszer, halkán és finoman: belépnénk ebbe a rejtett szobába, betérnénk, mint messziről jött, fáradt vándorok, mert lelkünk egy része már bent vagyon.

Nem is hallották ott bent először, az erdők hűvösében is hamar elhal a tisztásról beszűrődő emberi hang. Tölgyek ejtenek így százévesi hosszú szavakat makacsul. Másodsorra már megnyílt előttünk a rengeteg, a piciny ér is megtele végül útját.

„Miért nem csengetnek bátrabban, nem azért nem jövünk, hogy nem hallanánk” – dorgált a nővér, mikor ajtót nyitott. Hangjában nem volt harag. Cipőnkre védőtasakot húztunk, köpenybe bújtunk, melyet nem emberre szabtak, hanem egy sarokba ücsörgő, csendes, sápadt árnyéokra.

Olyanok voltak, mint a gyerekek, mint az alvó gyerekek. Nők és férfiak. Mozdulatlanul, fáradtan csüngtek azokon a gépeken. S a gépek táplálták őket oxigénnel, gyógyszerrel... álmokkal. Gyermek az anyaméh rejtekén, még nem tudván a külvilágról, nem tudván még a meséről, a Jó és a Rossz örök harcáról. Csendesen küzdöttek az Életért annak a valaminek a dacára, amit ott a legtávolabbi, legsötétebb sarokban látni véltek.

Ő is ott volt: a nagymamám, aki hányszor de hányszor kért minket, unokákat, töltsük a nyarat vele Mezőkeresztesen. S miket csak nem lehetett a jó szülői háztól oly messzire elcsábítani. Voltak elmaradt ünnepek. Nélküle...

Alig ismertem meg, haja kibontva s hátrafésülve, mint aki a viharral birkózott meg, s az ellenszélben sem adta fel. Testét csak a takaró fedte kissé illetlenül. Láttam a kérlelhetetlen Idő nyomait, barázdák a hanglemezen. Beszéltünk hozzá, szemei lecsukva, feje aprókat rándult. Megijedtünk, s tanácstalanul figyeltünk, jártuk körül a testet, mely annyira más volt már, mint amire emlékeztünk.

Aztán a nővér segített, „csak alszik, már jobban van” – mondta, s aztán felkeltette. Végre felnyitotta a szemét. Megijedhetett, jó pár perc eltelt, mire felfogta, hol van. Ekkor közelebb hajoltam, megszorítottam a kezét, hogy nincs egyedül, s bármiről szólt az álma és bármi vigyorgott rá a sarkból rosszabb fullasztó, oxigénhiányos pillanatokban, azért mi még itt vagyunk neki. Majd eltűnt a rémület, figyelt. Nem tudom, honnan lett bátorságom, talán tőle kaptam az erőt, talán a szemeiben kapaszkodtam, mert akkor és ott a szemeibe volt zárva az Élet és Ő maga. S belül sem remegtem már, s újra olyannak láttam az életet, mint szoktam, édesnek-búsna. Újra adni tudtam, adni neki, apámnak... adni... Életet.

Meséltem neki: felvettek a vasúthoz, forgalmi vizsgára készülök, fejlesztőmérnök leszek... ekkor láttam a szemében mosolyt...

Mikor búcsúztunk, újra csak megfogtam a kezét. Aztán elhagytuk az Intenzívet, kiléptünk a fényre. Apám ment elől, mennyi ősz hajszála van már, ott őszült meg a vasúttal összenöve – figyeltem meg. Ekkor jött valami gyengeség, sosem volt még ilyen száraz az ajkam, így megrohantunk a legközelebbi közértet. Pótcselekvés. Coca Colával.

Nagymamám légzési nehézségekkel került a kórházba, gépen is nehezen lélegzett. Gégemetszést hajtottak rajta végre, élete megmaradt, de elvesztette a hangját. Egy gépen keresztül fog szólni hozzánk. Még emlékszem a hangjára, most még igen...

Csak egyben reménykedhetek: nehogy elfelejtse, Istenhez szavak nélkül is lehet beszélni. A legbelsőbb ima mindig kimondatlan marad, a lélek és a JóIsten legmélyebb, közös titka. Megszentelt egyesülés.

S hogy meddig leszünk még együtt és miképp... azt már csak Ő tudja ott fent, odafent...

Füzesabony,
2004. február 28. – március 1.

Tiszavölgyi Zsolt

Kövek, nevek, emberek...

Mindazok emlékére, akik Emberek tudtak maradni és Emberként meghalni egy embertelen világban....

Tények:

Az Andrassy út 60 alatti lakóépület 1940-től a Nyilaskeresztes Párt főhadiszállása, 1944 őszétől begyűjtőhelye és börtöne. 1945-től a ház a Politikai Rendőrség, majd az AVO és az AVH tulajdona 1956-ig, ebben az időszakban tehát „nyomozati szerv”-nek adott otthont. Elvileg tehát ekkor senki sem halhatott volna erőszakos halált az épületben. A valóság azonban nem ez volt. Mindennaposak voltak a kínváltások, verések. A váltások során az áldozatot gyakran lemeztelenítették, megkötözték. A kínváltás, a vallomásokra való rábírás változatos eszközökkel folytak: deszkából kiálló tűk, szögek, villanyrezsó, e célra létrehozott acélszerszámok, a homlokra huzamosabb ideig csöpögtetett víz, sötétzárka, kéménykürtőnyi nagyságú állózárka.

A hivatalos halálokok természetes halálra utaltak. A testeket nemritkán a Dunába dobták vagy temetőben temetésre váró, kihantolt idegen sírokban rejtették el.

- !!! -

Egy kő előtt állok, valaha része volt egy cellafalnak. Valaha egy ember belevéste nevét. A kő emlékéit, rabságát őrzi örök időkhig...

Miért remeg hangod, hát nem itt történt veled? E falak közt, lelkedben. Hát nem őrizted nehéz titokként hosszú-hosszú évtizedek alatt? Miért nincs hát most szavad?

A kövek beszélnek helyetted: ütöttek, vertek, agyba-főbe. Lelked sarokba sikoltozott, összegörnyedt, tested megfeszítve, szoba közepére vetett rongybaba. Azt mondták, bűnös vagy, szeretteid ellensége, míg homlokod a víz egykedvűen nyaldosta. Elvettek tőled hazát, családot, nevet, s a talpalatnyi földet, melyben nyughatol...bíráid-hóhéraid.

Csak most hallom neved, elfelejtett neved, mely ott lent, az embergyúrta sárban, vériszapban, porladó csontok között, Duna-árban összetörten, de **túlélt** egy korszakot. Egy kis igazságfény, mint könnycsepp rád hullt, s neved újra ragyog.

S ott mélyen, a pincék mélyén régi kiáltások vonaglanak a repedésben és halálsikolyok. Finom porként szítál az idetemetett fájdalom. Nem is volt oly rég a Patkányok Lakomája. Ember ember húsába mart. A Halál a Megváltó volt és az Isten halott.

Nem volt oly rég, a kövek még túl fiatalok, még meg sem szokták ezer-tízezer-százezer neved, ahogy kízóid felé kiált:

Hogy mi történt?

Remény, igen volt remény. Remény, amíg dobbant a szív, áramlott a vér. Igen, volt remény, amíg fájdalom és hideg. Volt remény és volt félelem. Mert oly mozdulatlanok voltak és véglegesnek tűnőek a falak és csendesek, de még inkább szótlanak. Csendesek az ütlegek és a halálsikolyok zűrzavarában. Mintha sejtettek volna már valamit, mintha a jövődő a kövek mélyén lapult volna mások által előre megírva, befalazva.

Idő? ... az időt a kövekbe véstük. Egy vonás egy nap. Új és újabb vonások - sebhelyek. A történelem sebhelyeit az emberek testébe vésték. Belénk. Kitörölhetetlenül. Még most is hordozzuk őket, mint a kövek az elmúlt percek. Egy vonás egy nap. Egy ütlek, seb egy nap. Valójában egyetlen múló nap volt csupán, ami meg-megisméltődött más-más köntösben ugyan, de azonos színpalak között.

S Te Kínzó, újabb és újabb napot hasítottál ki fejünk felett a Jövendőnkől, elvetted a Jelent. Tied volt Jelenünk, felizzítottad, hogy égessen, kihegyezted, hogy szúrjon, kifented, hogy vágjon. A vériünkől éltetted magad. A mi vériünk... vériünket beitta a por, amelyen tiportál. Mi adtunk neked hatalmat, s te elvetted volna mindenünk.

Mi pedig csak fogytunk, s talán már a fájdalom sem tisztított már.

Néha már-már magam sem tudtam, ki az, aki a cellám falait magára húzva bőrömbe bújt, kezeimet füleimre tapasztotta, hogy ne hallja az üvöltést. S ki üvöltött, bőrömben belül vagy kívülről jött a hang...? S mi üvöltött? Mert ember így nem üvölt. S én... én Ember voltam?

Azt mondtad, Fogoly vagyok, vasaid mondták, Bűnös vagyok, Szeretteim Ellensége, amíg homlokom vízcsöppek csapdosták. Potty... órákig... potty... napokig... potty... hetekig...

Ember voltam, igen. Néha síró-rívó Porcelánbaba, Aggastyán, kinek szakállát a fájdalom szőtte, férjétől megfosztott Feleség, feleségtől megfosztott Férj, gyermekeitől elzárt Anya, elárult, elárvult Barát, Szerető. Hívó, Pap és hitetlen Ateista.

Ember voltam bemocskolva, elfogatva, lemeztelenítve, megcsúfolva, megkínzva, megfeszítve, megfojtva, felakasztva. Még halálomban is, kiszabadulásomban is Ember. Még ha őriztél, még ha gyűlöltél, még ha kínoztál, még ha megaláztál, még ha megöltél, még ha megszégyenítve „meghagytad” életem, még akkor is.

*Testem föld alatt vagy még föld fölött, mindegy. Jajszavam megtalál. Nem bosszú ez, s még nem a bocsánat, hisz **EMBER VOLTAM ÉS MARADTAM.***

Egy kő előtt állok, valaha része volt egy cellafalnak. Valaha egy ember belevéste nevét. A kő emlékét, rabságát őrzi örökön időnkig...miképp most már én is.

Füzesabony, 2003. november 27-30.

Tiszavölgyi Zsolt

Örökkön örökké

Tudod, mikor lágy eső érinti a földet, Rád gondolok. Mozdulataid azok, melyek körülvesznek újra, rám simulnak, s lefolynak arcomon. Szívemig.

Látod... megőriztelek. Oly sok éven át. Elmentél már rég, de magamra sosem hagytál. Újra és újra belélegezek, hogy két lélegzet között elveszítselek.

Végigvirrasztott régi éjszakák Veled, két szavad közé zártál, s úgy őrizted lelkemet.

Sok minden más ma már... de párnám ráncaim arcod emlékét itt-ott meglelem... gyúlnak még az égen csillagok.

Napról napra, s hónapról hónapra öregszem, s oly soká késik egy-egy mozdulat.

De tudod, mikor a pirkadat lágyan a földet érinti, Rád gondolok. S a csöndben mélyülő ráncaim mélyén őrizlek. Csak a felejthetőt felejttem. A falevelek hullanak így. Csendesen.

2006. január 17. (tisztázat)

Elhangzott:

2005. december TEB Technológiai Központ amatőr fotókiállítás

Tiszavölgyi Zsolt

Utolsó percekig...

Leendő feleségemnek, gyermekeimnek, s mindazoknak, akik egyszer már elestek, de felálltak a porból és leporolták magukat. Mai mese...

A szobrot egyetlen, hatalmas fehér gránittömbből faragták ki. Ágaskodó lovat formázott, mellső patáival összekarcolta az égboltot, zilált sörényébe a szél kapaszkodott.

Mikor megjelent a téren a szoboravató után az emberek eleinte meg-megálltak alatta, megcsodálták, „milyen hatalmas, micsoda vad erő”, de lassan, ahogy teltek-múltak az évek megszokták, talán el is feledték. Már csak álmos arcokat látott, amint a közeli vasútállomás felé igyekeznek reggelente, s onnan térnek is vissza hazafelé este. A szemekben kihunytt a tűz, s a tekintetek újra visszahulltak a járdára vagy céltalanul meredtek a távolba vizenyösen. Kéményből felszálló, aztán aláhulló pernye, melyet szürkévé, súlytalanná mart a tikkasztó forróság.

A gránitból faragott lovat a hajnalok aranyozták be, s a napsugárral együtt ragyogott fel, de a város monoton zaja lassan elnyelte alakját, mint ahogy sok minden mást is, gyermeksírást, nevetést, a szerelmes szavakat, emberi mozdulatokat...

A lenyugvó nap aranyát és az éjszakákat kedvelte, mikor már csak a csend ölelte körül. Az utcák ilyenkor elnémultak, az otthonok ablakaiban kigyúltak a fények, az emberek fogasokra akasztották kabátjaikat, s ki-ki a nap gondjait is, belebújtak otthoni papucsaikba vacsorához, lefekvéshez készülődvén. Szerette, ahogy a késő esti fuvallat bejárja kőtestének repedéseit s a hűlő levegő megtelik a feketerigók énekével. A betonerdő apró lelkei éjszakai életet is éltek, s a hangok az üres aszfalton kereszteződéstől kereszteződésig nyúltak. A sötétség valahogy tartalmat adott a dolgoknak, jelentést a perceknek. A csend pedig beszélt.

Volt még egy dolog, amiért szerette az éjszakákat. Néha álmodott és minden álom ajándék volt számára, s talán ezek az éjszakák voltak a legszebbek. Álmaiban gyakran látta a szomorú szemű, borongós arcot, amely valaha nagy gonddal, feszült figyelemmel hajolt fölé. A Szobrász volt, aki hajdan meglátta őt abban a hatalmas gránittömbben, s kiszabadította. Ilyenkor mindig érezte a vésőcsapásokat... magányos vésőcsapásokat - a Szobrász sosem nősült meg. Emlékezett arra a tekintetre: nyugtalan tengerzöldbe hanyatló, melyben állandó tűz lobogott. Tűz, mely megolvasztja a könnyű fémet, s megacélozza a vasat. A gránitló ebből a tűzből született.

Egykor a Szobrász piciny műterme ölelte körül, s szinte rászorult testére, de a gránitló nem bánta, mert a falakon körbe-körbe amerre a szem ellátott képek lógtak. S micsoda képek! Kis nádtetejű parasztházak bújtak meg a szelíd domboldalak lankáin, a végtelen hosszú szántóföldeken már zöldellt a vetés, a napfény ragyogva ömlött szét a tájon, miközben kislányok és feltűrt ingujjú fiúcskák a patakparton békára vadásztak. A szemközti képen egy ménes legelészett a csendes erdei tisztáson. Jókorákat haraptak a selymes fűbe, a lovak szőre meg-megcsillant. Az erdő zöldje ölelte őket körül, miként őt a Szobrász tekintete. Szabadok voltak, végtelenül szabadok... ott az erdőben amazok, s talán ott abban a koporsónyi műteremben ők ketten születése pillanataiban...

Álmaiban gyakran feltűnt a ménes és ez az arc, bár már évekkkel ezelőtt kihelyezték az aprócska műteremből a térre. Az emlékek megfakultak ugyan, de újra és újra megjelentek. Őszi falevelek... a lángoló nyár szürkülő emlékei.

A térről, ahol állt, láthatta a vasúti pályát. Néha egy-egy szerelvény rohant elő a sötétség mélyéből, rést vágott a nyugalomba... sápadtan derengő villanyfény, fáradt utasok, amint tekintetüket befúrják az éjszaka végnélküliségébe. Egyetlen feledhető villanás - mint maga az élet -, mely vörös izzásként halványul el, s az ébenfekete kapu újra lezárul. A gránitlovat vonzotta a mozgás.

Azon az estén maga az éjszaka mozgolódott fénytelenységében. A gránitló érezte a villanymozdonyok küzdelmét, az elektromosság végighullámzott testén. S mire feltámadt a szél, s feje felett a halott, száraz faágak egymáshoz csapódtak, már tudta történni fog valami. Még a későn hazatérők részeg lármája vonaglott ide-oda valahol házfalak között, s valamikor összetört egy sörösüveg- mintha maga az Idő szakadt volna apró darabokra. Aztán eljött az a pillanat is... egy a holdfényben megcsillanó üvegszilánk... az ősz egy eltűnő, halvány falevele.

Egy tűzgömb, egy hulló, lángoló meteor hasította ketté az égboltot, s bár egy szemhunyasnyi pillanat múlva nem maradt más utána csak a csillagokkal teleerőszakolt bársonycsend, a gránitló kívánt valamit. Egyetlen gondolat volt csupán, s oly kimondatlan, mint a legbelsőbb ima.

A levegő megfagyott a hirtelen feltámadt csendben. Mintha a világ vált volna akkor kővé, s a kő hússá és vérré. Mintha Isten odafent felemelt volna mutatóujját, de a mozdulat félbemaradt, s a világ a befejezésére várt volna.

A gránitló sokáig bámult még mereven a sötétlő égboltra. Annyira ismerős volt ez a tűz... látta már valahol, egy nyugtalan zöld tenger felett ragyogva...- emlékezett, s ekkor életében először megborzongott. Mellkasában megmozdult valami odabent és elkezdett melegen egyenletesen verdesni. Verébszárny. Annyira új érzés volt, vagy legalábbis ahhoz hasonló, mikor a vésőcsapások annak idején megformálták szemét, s először körülnézhetett. Tagjaiból eltűnt a merevség, s hirtelen úgy érezte, már nem köti őt semmi ahhoz a sziklatalapzathoz, amire idegen emberek helyezték annak idején.

A gránitló megingott, aztán mellső tagjai nagy csattanással földet értek. Hatalmas testéről törmelék potyogott a talapzatra, s annak réseibe, melyet az Idő szántott a kemény sziklába. A gránitló eddig mozdulatlan, irdatlan tüdeje kitágult, beszívta a langyos tavaszi levegőt, benntartotta egy darabig, aztán kifújta. Orrlyukai körül felhőkben kavargott a por.

Eleinte bizonytalanul állt remegő lábain, csak csóválta kőfejét ide-oda dobálva. Sörénye, melyre gyakran telepedtek le verebek, féhéren derengett a némaságban. Csak egy utcalámpa sárgás fénye világította be a teret, s oly bizonytalanok, megfoghatatlannak tűnt minden. Gyertyafény.

Már régen álmodott erről, milyen lehet megmozdulni, de mindig eszébe jutottak azok a vésőcsapások. Mert igen, azok a vésőcsapások annyira véglegesnek tűntek, annyira végérvényesnek kifaragott lóvonásai. Most, ahogy hirtelen rászakadt ez az elomló lágyság, puhaság, szemében apró tócsák gyülekeztek. Igazi könnyeket sírt, sós ízűeket, örömkönnyeket – mindannyian tudjuk, milyenek azok –, melyek összefutottak, s hangtalanul földre hullottak, s azon nyomban eltűntek, ahogy a harmatcseppek a fűszálakról a kelő nap első sugaraira.

Aztán megérintette valami, mélyen legbelül, s fájdalom töltötte el. S ekkor már minden egyes könnycsepp egy-egy fakó emberi arc volt, amely hajnalban, estvéledvén elsuhant mellette. Egy-egy elszürkült, fénytelen, eltompult arc, melyet kifejezéstelenné tett az Idő. Egy-egy megszakadt, halott arc, mely már rég elfeledte születését, s azt, hogy egykor mekkora hatalmas ajándékot kapott, az Életet. Egy-egy arc, amely egyetlen grimaszban, egyetlen fájdalomba kövült meg, egy-egy kőszív, amely már egyetlen egyet sem ver igazán... kísértetek...

S ő, az újszülött, ki nem tudott feledni, ki nem tudta elfeledni a pillanatot, mikor először szétnézhetett a világban, s meglátta azt a ménest a műterem falán, tiszta szívből sajnálta őket, akik oly könnyen feledni tudtak. Feledni, mennyire metszően éles az első korty levegő, s milyen bizonytalanok is azok az első lépések. Mert így hiába kaptak, ha már adni sem tudnak, mazsolák egy örök masszába beleragadva.

Ekkor úgy érezte, el kell onnan mennie, el kell onnan menekülnie. Botladozó lépésekkel lassan kiszabadult a villanyoszlop ragacsos fényköréből. S amint elnyelte, körülvette a sötétség, megtisztult. Tudta, hová tartozik. Szabad volt, végtelenül és mérhetetlenül. S elindult lassan arra, merre most már dobogó szíve vitte, a távoli hegyoldal felé, az erdők felé, merre álmainak beteljesülését sejteni vélte. Ahol az Életnek oly vad, kiismerhetetlen, s örökké változó íze van, mint az esőáztatta tisztás selymes fűvének. Oly szabad és könnyű. (S van íze!) Várta az erdő tele kicsiny lelkekkel, zezgugos, kitapinthatatlan ösvényekkel, melyeket nem kell ismernie senkinek, de bárki elindulhat rajtuk, hogy eljusson valahová.

Azon az estén néhányan látni véltek egy elszabadult lovat a város utcáin. Hasonlított arra a lószoborra, melyet ismeretlenek azon az éjjelen vittek el talapzatáról az éj leple alatt.

Azon az estén néhányan látni véltek egy elszabadult lovat a város utcáin. Egyetlen fehér villanás volt csupán, egyetlen hatalmas, el nem feledhető mennydörgés, amint átsuhant az utcák sötétjén. Szemei, mint nyugtalan, sós tengerszemek. Távoli zivatar esőillatával telt meg a levegő.

Kísértet – suttogták néhányan. Bolondság – mondták megint csak mások, hitetlenek. De mikor másnap leszálltak a vonatról fáradtan, s elhaladtak a szobor hült helye előtt, megborzongtak. Borzongtak még akkor is, mikor bebújtak eddig melegnek hitt otthonaikba. Bolondság, suttogták újra és újra magukban, maguknak, miközben melegségre vágyva párjukhoz bújtak. Mert hirtelen oly üresnek tetszett és hiábavalónak minden, mit tettek vagy tenni véltek. Az otthonuk, a falaik, az Életük. Az eddig sziklaszilárd, agyonbiztosított Életük. Mert valami megmozdult valahol az éjszakába, ami sosem mozdulhatott volna meg. Nem arra lett kivésve. (Azok a végleges vonások!) S ezután már más lett minden. Fáztak a nyiladozó tavaszban.

Pár nap múlva a városba ellátogatott a Szobrász is. Mikor leszállt a vonatról, szemébe húzta kalapját, bár biztos volt benne, senki sem ismeri fel. Gyalog sétált végig a picike térig, hol szobrát valaha elhelyezték. Léptében-jártában megdöbbsent tekintetekkel találkozott, szóbeszéddel.

- A rendőrök a Fenyvesig követték a nyomot. Nem is rögzítették a kocsni platóján a szobrot, ide-oda csúszkálhatott, a lemorzsolódó kődarabok pedig lehullottak az aszfalra. Furcsa az a sok törmelék... tán' megnyúzták mentükbe - találgattak a hangok a kocsmába, a buszmegállóba, a vasútállomáson.

Lágy tavaszi szellő simogatta a Szobrász arcát. A nap átmelegítette testét-lelkét, szinte érezte, amint a világ a lángoló nyár felé rohan. Évekig dolgozott a kővel, s értette, amit a repedések, karcolások csak elmondhattak nyelvükön. A talapzaton nem látott vágásra utaló nyomot. Mintha szobra sosem állt volna itt.

Körülnézett. A teret emeletes szürke panellakások övezték. Körbe-körbe csak a sima felületű beton, előre gyártott elemek, melyek tökéletesen illeszkedtek egymáshoz. Egyenes vonások, melyek merőlegesen találkoztak vagy soha, egyszerű, áttekinthető vonások. Nyoma sincs vésőcsapásnak, melyet a nyári naptól izzadságban fürdő mesterember ejthetett volna valaha a kőbe egyenetlenül, ahogy a lendületből futja. Betonjárdák futottak meghatározott rend szerint. Mintha szobra sosem állt volna itt.

Hirtelen felderengett aprócska műterme, melytől pár éve megvált, mikor abbahagyta a szobrászatot, s beköltözött a panelba. A késő délutánok, mikor a lenyugvó nap bíborfénye besűrűdött az ablakokon, s fura mintákat rajzolt a falakra. Az árnyékok előbújtak a sarokból s a plafonig nyújtózkodtak. Hányszor, de hányszor figyelte őket. Varázslatot hordoztak magukban és ihletett adtak. Ebből a fényből született és táplálkozott művésze.

Volt ott egy kép... erdei tisztás, s a méregzöld fű úgy hullámozott a lenge szellőben, mint a tenger, ha vihar közelít. Az erdő mélye ezer kimondatlan titkot rejtett, kimondatlan álmokat...- s a férfi, aki valaha szobrász volt, s álmai voltak, vágyai, megértette, mit jelent ez a tavaszi olvadás.

Nincsenek végleges vonások, csak annak tűnőek – ezt mindig is tudta. Miután egy-egy mű kikerül a műterem falai közül a nagyvilágba, változik. Változása az, ami örök, nem alakja. A réseket betömheti a por, a kő ragyogása is megkopik, az élek letörnek, a kőtest pedig lassan szétnyílik, elporlad. A múltó percek magukkal ragadják mindazt, amit a sajátjuknak mondanak.

Mikor kifaragta a Mindenséget, oly véglegesnek tünnek azok a vonások, Atyám. De mikor útjára indítottad az Időt, megadtad nekünk a belső változás lehetőségét is. Ez az Élet, melyet az Anyagba leheltél. Az Ember pedig a múlandóság felismerésével, elfogadásával lehet szabad. A múlandóság az, mivel élnünk kell, s tudnunk kell élnünk, s talán ez az egyik legnehezebb. – gondolta, mikor felnézett a harsánykék égre, hol a Szobrászt sejtette, az Igazit.

Majd megfordult, hátat fordított a városnak. Azt mesélik, vidékre költözött, megvásárolt egy erdőszéli kis vadászházat. Hol, ha a szél fúj, hullámozik a fű, és ha jó a tavasz, minden kivirágzik és zöld hajtásokat hoz.

A férfi, aki valaha szobrokat alkotott, sosem félt. Hiszen tudta, a Szobrász sosem hagyja magára műveit, hiszen a szobrok lelkében élnek tovább és szeretettel gondol rájuk. S ha fel is dönti szobrait az a kósza szél, felsegíti őket a porból, mert mindig ott van mellettük. Így visel rájuk gondot az utolsó percekig...